HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

האחד חולץ לשתיהן והשנים אחד חולץ ואחד מיבם אם קדמו וכנסו אין מוציאין אותן מידם דוקא מיחלץ והדר יבומי אבל יבומי והדר מיחלץ לא דקא פגע ביבמה לשוק ת"ש דתני טביומי [א]לזה חמשה בנים ולזה חמשה בנות ואמר אחת מבנותיך מקודשת לאחד מבני כל אחת ואחת צריכה חמשה גיטין מת אחד מהם כל אחת ואחת צריכה ארבעה גיטין וחליצה מאחד מהן וכ"ת ה"נ כשהוכרו ולבסוף נתערבו הא אחת מבנותיך לאחד מבני קתני תיובתא דרבא תיובתא [א]והילכתא כוותיה דאביי ביע"ל קג"ם: מעשה בחמש נשים: אמר רב ש"מ ממתניתין ארבע ונקיט רב בידיה תלת ש"מ [ב]המקדש בפירות שביעית מקודשת ושמע מינה קידשה בגזל אינה מקודשת אפילו בגזל דידה ממאי מדקתני שלהם היתה ושל שביעית היתה טעמא דשביעית דהפקר הוא הא דשאר שני שבוע לא ושמע מינה [ג]אשה נעשית שליח לחבירתה ואפילו במקום שנעשית לה צרה ואידך מאי היא קידושין שאין מסורים לביאה וניחשבה משום דמספקא ליה אי כאביי אי כרבא כי סליק ר' זירא אמרה להא שמעתא[ב] קמיה דר' יוחנן אמר ליה מי אמר רב הכי והוא לא אמר [ג]והאמר ר' יוחנן [ד]גזל ולא נתייאשו הבעלים שניהם אינם יכולים להקדיש זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו הכי קא"ל מי אמר רב כוותי מיתיבי [ד]קידשה בגזל בחמס ובגניבה או שחטף סלע מידה וקדשה מקודשת התם בגזל דידה הא מדקתני סיפא או שחטף סלע משלה מכלל דרישא בגזל דעלמא עסקינן פירושי קא מפרש קידשה בגזל בחמס ובגניבה כיצד כגון שחטף סלע מידה וקדשה בו[ה] והא

האחד חולץ לשתיהן. שהרי אינו יכול לכנוס דילמא פגע באחות זקוקה: **דוקא קתני.** האחד חולץ לשתיהן תחילה והדר יבומי [ו]אחת מהשתים אחר חליצת אחיו אבל יבומי אחת מן השתים תחילה אפי' לאחר חליצת אחיו שאין כאן אחות זקוקה לא ליסתרי דכיון דלא חלץ היחיד לשתיהן איכא למיחש בזו שמתייבמת שמא זו היא יבמתו של יחידי נמצא כונסה נושא יבמה לשוק כלומר למי שאין ליבמה ונושא אותה בלא חליצה ומשום הקדמת חליצת אחד מן השנים ליבום של שני לא איצטריך למיתנייה דהא דפגיעת אחות זקוקתו מרישא שמעינן: **אחת מבנותיך מקודשת לאחד מבני.** וכגון שעשאוהו שליח: **כל אחת צריכה ה' גיטין.** שאין ידוע איזו נתקדשה ומאיזה מהם נתקדשה לפיכך צריכות גט מכולן: **וחליצה מאחד מהם.** שמא ארוסת המת היא וכל אחת עומדת בספק זה: **יע"ל קג"ס.** סימני הלכות הן שנחלקו בהם אביי ורבא ובכל מקום הלכה כרבא חוץ מאלו. יאוש שלא מדעת באלו מציאות (ב"מ דף כא:). ועד זומם אביי אמר למפרע הוא נפסל בפרק [זה בורר] (סנהדרין דף כז.). לחי העומד מאליו בפ"ק דעירובין (דף טו.). קדושין שלא נמסרו לביאה בשמעתין. גילוי דעתא בגיטא בהשולח (גיטין דף לד.). מומר אוכל נבילות [א]לתיאבון בפ' [זה בורר] (דף כז.): **ונקיט רב בידיה תלת.** [ז]לשלש מהן היה אוחז בידו לסדרן בסדר גירסתו אבל הרביעית לא היתה מוחזקת בידו לסדרה בגרסת הגמרא: **המקדש בפירות שביעית מקודשת.** ולא אמרינן לאו ממונו דזוכה בהן [ח]נינהו אלא כיון דזוכה בהן ממונו הוא לכל דבר אי נמי דלא תימא לאכלה אמר רחמנא (ויקרא כה) ולא לדבר אחר[ט]: **ואפילו בגזל דידה.** ולא אמרינן מדקבילתיה אחילתיה: **ואפילו במקום שנעשית לה צרה.** ואע"פ שבכל עדות שהאשה כשרה לה אין הצרה נאמנת[י] שליחותה מיהא כיון דעבדא עבדא דהא הכא בקידושין הללו הן נעשות צרות ע"י זו שקבלה וקתני[כ] (היו) נכריות מקודשות: **ונחשביה.** רב נמי להא ואמאי לא נקט בידיה אלא תלת הא נמי ש"מ דקידושין שאין מסורין לביאה [ל]לא הוו קידושין: **מספקא ליה אי כאביי.** דמוקי לה בבת אחת שקידש שתיהן הא קידש אחת מהן מקודשת ואע"ג דלא פירש ושמע מינה הוו קידושין ואי כרבא דמוקי בשלא קידש אלא אחת ולהכי אמר רב שמע מינה ממתניתין ארבע דודאי קידושין שלא נמסרו לביאה נמי שמעינן מינה אבל לא היה לו לפרש הי מינייהו שמעת מינה אי הוו קידושין אי לא הוו קידושין: **אמרה לשמעתא.** הא דקא אמרינן לעיל קדשה בגזל אינה מקודשת: **אמר רב הכי.** קא סלקא דעתך אתמוהי אתמה משום דלא סבירא ליה: ופרכינן ואילו רבי יוחנן גופיה מי לא אמר הכי דגזל שבידו אינו ממונו: חמסן יהיב דמי על כרחו של בעל חפץ: **בגזל דידה.** כיון דקבילתיה אחילתיה ולקמן פריך הא רב נמי בגזל דידה קאמר:

והא

והילכתא כוותיה דאביי ביע"ל קג"ם. מעשה בא לפני ר"ת בבנו של הר"ר אושעיא הלוי שקידש בת עשיר אחד ואמר בתך מקודשת לי סתמא ולא פירש פלונית בתך ואמר ר"ת דמקודשת ולא מיבעיא אם שידך באחת מהם בשם ואח"כ קידשה סתם דאדעתא דהכי קידשה אלא אפי' לא שידך בשם אלא שנתרצו בפה ואמר פלוניתא אתן לך יש לנו לומר דאדעתא דהכי קדיש דשארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב[מ] ועוד אפי' לא פירש נמי אפי' בפה יש לנו לומר דקידש הגדולה משום דלא יעשה כן במקומנו לתת הצעירה לפני [נ]הבכירה[א] והר"ר מנחם מיוני נחלק עליו ואמר דהא הוי נמי כמי שקידש אחת משתי אחיות ואי כדברי ר"ת דהגדולה מקודשת משום דלא יעשה כן במקומנו זה אינו לא לרבא ולא לאביי דהא אפילו לאביי דאמר הוו קידושין לא אמרינן אלא להצריכה גט אם כן זה נמי צריך ליתן גט ואף ר"ת חזר בו ולא עבד עובדא: **ביע"ל** קג"ם. למ"ד פירש הקונטרס לחי העומד מאליו ור"ת מפרש דהלמ"ד היינו [ס]ימי לידה שאינה רואה בהן שאין עולים לספירת זיבתה ובני נרבונא מפרשים דהלמ"ד היינו פלוגתא דפ' כל שעה (פסחים דף כה:) [ע]לא אפשר ולא קמכוין דהלכה כאביי ומכל מקום לא הוזכר יע"ל קג"ס אלא על יאוש שלא מדעת ועד זומם וא"ת אמאי לא חשיב נמי פשע בה ויצאת לאגם ומתה כדרכה אביי משמיה דרבה אמר חייב ורבא משמיה דרבה אמר פטור (ב"מ דף לו:) והלכה כאביי דהא מסקינן (שם דף מב.) והלכתא תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב כדפר"ח ובספרים לא כתוב והלכתא בהך שמעתא אבל כתב בה"ג וגם כתוב בספרים גבי המפקיד מעות אצל חבירו [פ]בעובדא דצריפא דאורבני ונראה לפרש דלכך לא נכתבה בכללא דיע"ל קג"ס דלאחר כך נפסקה הך °הילכתא [צ]כרבנן סבוראי: **המקדש** בפירות שביעית מקודשת. פירש בקונטרס ולא אמרינן לאו ממונו הוא לקדש בו את האשה כיון דלא בא אלא מטעם זכיה כיון דזכה בו ממונו הוא לכל דבר אי נמי יש לפרש דאע"ג דאסור לקנות מהם חפץ כדכתיב [ק]לאכלה ולא לסחורה °ה"מ לכתחילה אבל בדיעבד המקח קיים וכן גבי אשה בדיעבד מקודשת וכן משמע לקמן במתניתין (דף נו:) דקתני מכרן וקידש בדמיהן מקודשת: **ואפילו** במקום שנעשית לה צרה[ב]. דנהי נמי דצרתה אינה נאמנת לומר מת בעלה דילמא מקלקלא לה[ר] הני מילי עדות בלא מעשה אבל [ש]עדות במעשה נאמנת אי נמי י"ל דהחידוש הוי מהא דאמר אשה נעשית שליח לחבירתה אפי' היכא דקיבלה הקידושין מסתמא[ג]: **והוא** לא אמר והא אמר רבי יוחנן גזל כו'. תימה מאי מתמה גמרא דלמא לא אמר ר' יוחנן מילתיה אלא בגזל דאחרים אבל בגזל דידה פליג עליה דרב דאמר דאינה מקודשת דהא שמעינן בסמוך דבגזל דידה מקודשת טפי מבגזל דעלמא[ד] וי"ל דהא דמהני גזל דידה טפי מגזל דעלמא הני מילי בדשדיך אבל בדלא שדיך אדרבה גרע גזל דידה מגזל דעלמא דמאי אמרה אין שקלי ודידי שקלי ורב הוה איירי בדלא שדיך[ה] וא"ת מאי אתא ר' יוחנן לאשמועינן בהא [ת]דאמרינן דאינו יכול להקדיש פשיטא דהא אמרינן בכמה משניות וברייתות דגזל אינו נקנה אלא בייאוש כגון ההיא דאילו מציאות (ב"מ ד' כב.) שטף נהר קוריו עליו ואבניו אם נתייאשו הבעלים הרי אלו שלו משמע הא לא נתייאשו לא וי"ל דמילתיה דרבי יוחנן קא משמע לן דאין הנגזל יכול להקדישן לפי שאינן ברשותו[ו] אבל בגזלן ליכא שום חידוש כדפרישית וא"ת לרב נמי דקאמר לעיל דקידשה בגזל אינה מקודשת מאי אתא לאשמועינן הא מכח משנה שלימה היא דהיכא דלא נתייאשו הבעלים אינו שלו ויש לומר מכל מקום אצטריך מילתיה דרב דלאי מכח המשנה הוה אמינא דוקא בממונא הוא דלא קנה אלא ביאוש ליחייבוהו בית דין לשלם אבל לחומרא אע"ג דלא נתייאשו אמרינן שאם קידש אשה מקודשת להצריכה גט[ז] לכך אצטריך מילתיה דרב לומר דאינה מקודשת והשתא ניחא שפיר דמתמה גמרא ממילתא דרבי יוחנן

והוא

מסורת הש"ס

א) [ב"ק עג. ב"מ כב: סנהדרין כז.], ב) [בכת"י נוסף: דרב], ג) ב"ק סח: ע. ב"מ ז., ד) לעיל יג., ה) [בכת"י נוסף: מקודשת], ו) [בדפו"ר (כאן ובסמוך): אחד. ונדל"ל אחד מהשנים וכו' אחד מן השנים], ז) [צ"ל שלש. ועיין רש"ל], ח) [ברש"י שברי"ף נוסף: אלא הפקר], ט) [בכורות יב ע"ב], י) [יבמות קיז ע"א], כ) [ברש"י שברי"ף: הא. וכנדל"ל], ל) ["לא" ט"ס, ונדל"ל אי. (רש"ש)], מ) [צפניה ג, ועי' לעיל מה ע"ב], נ) [בראשית כט], ס) [נדה לז.], ע) ["לא" ט"ס. (רש"ש)], פ) [ב"מ מב. ע"ש תוס' ד"ה ה"ג ר"ח], צ) [צ"ל ברבנן. (רש"ש)], ק) [ע"ז סב.], ר) [יבמות קיז ע"א], ש) [יתכן דצ"ל אבל שליחות במעשה. (הר"ש מדעסויא, ע"ש)], ת) [צ"ל דאמר. (רש"ש)], א) [בכורות יב ע"ב], ב) [וכ"ה ברש"ש. וכ"ה ברש"י ב"מ כב: וסנהדרין כז.],

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ביע"ל וכו' בסה"ד הילכתא כרבנן סבוראי. ע' יבמות לט ע"א תד"ה אע"ג: ד"ה המקדש וכו' ה"מ לכתחלה. ע' ע"ז ד' סב ע"א תוס' ד"ה נמצא:

תוס' ר"י הזקן

חמש בנות. נערות או קטנות. **אחת מבנותיך לאחד מבני.** וכגון שעשאוהו שליח. **חמשה גיטין.** שהרי אינו ידוע איזו נתקדשה למי, לפיכך כל אחת ואחת צריכה גט מכולם ואם מת אחד מהן צריכה כל אחת ואחת גט וצריכה חליצה מאחד מהן דכיון שחלץ לה אחד נפטרה משאר אחין. **שהוכרו.** בשעת קדושין ומסורין לביאה ולבסוף שכחו איזו קדשה לכל אחד ואחד. **יע"ל קג"ם.** סימני הלכות הם שנחלקו בהם אביי ורבא, יאוש שלא מדעת באלו מציאות [ב"מ כא, ב], עד זומם פרק (דיני ממונות) [זה בורר סנהדרין כז, א], לחי העומד מאליו פ"ק דערובין [טו, א], קדושין שאין מסורין לביאה כאן, גילוי דעתא בגיטא בהשולח [גיטין לד, א], מומר אוכל נבלות לתיאבון פרק זה בורר [סנהדרין שם]. **מתני'*.** בחמש נשים. והיה בכלכלה שוה פרוטה לכל אחת ואחת. **על ידי כולן.** בשליחות כולן. **גמ'. (איתיה) בפומיה**.** כלומר השלשה היה מפרש ואומר, והרביעית משום דמספקא ליה לא היה מפרשה, ד[מ]מתניתין [לא] שמעינן קדושין המסורין לביאה אי הוו קדושין או לא. **בפירות שביעית.** ואע"ג דאמר רחמנא [ויקרא כה, ו] לאכלה ולא לסחורה, [א] לא אמרינן קדושין שהאשה נקנית מהם כסחורה דמי. אי נמי דלא אמרינן [דלא הוי] קדושין דלאו ממונו הוא אלא כיון שזכה בו ממונו הוא לכל דבר. ומיירי קודם זמן הביעור. **מקודשת.** דהא אמרינן נכריות מקודשות. **בגזל דידה.** ולא אמרינן מדקבילתיה אחלתיה. **צרה.** ואע"ג דאינה נאמנת צרה בחברתה לעדות שהאשה נאמנת, שליחותה מיהא כיון דעבדא עבדא. **שבוע.** שמיטה. **מספקא ליה.** אי כאוקימתא דרבא או כאוקימתא דאביי. **שאינו שלו.** שלא קנה עד שנתיאשו הבעלים. **שאינו ברשותו.** דכתיב [ויקרא כז, יד] כי יקדיש איש את ביתו, מה ביתו ברשותו אף כל ברשותו. **והא מדקתני סיפא.** מגופא דברייתא מקשי ליה ברישא והדר מקשי ליה ממתניתין.

עין משפט נר מצוה

קלב א מיי' פ"ט מהל' אישות הל"ו טוש"ע אה"ע סי' לז סעי' יט:

קלג ב מיי' שם פ"ה הלכה ג:

קלד ג מיי' שם פ"ד [הל"א] והל"ב טוש"ע אה"ע סי' לו סעי' ח:

קלה ד מיי' פ"ו מהל' ערכין הל' כד סמג עשין קלב [טוש"ע יו"ד סי' רנח סעי' ז חו"מ סי' שנד סעי' ו]:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה יע"ל קג"ס וכו' אוכל נבילות להכעיס בפ' זה בורר[ב]:

מוסף תוספות

א. ועוד אומר ר"ת אפשר להיות דלא חשיב אין מסורין לביאה אלא דוקא אחת מבנותיך כדקתני בסמוך אחת מבנותיך לאחד מבני אבל אמר בתך מקודשת לי משמע שפיר גדולה אפי' בלא שידוכין. תוס' הרא"ש. ולכאורה לפ"ז מתורץ קושית הר"ר מנחם. ב. ואע"פ שבכל עדות שהאשה כשירה אין הצרה נאמנת שליחות מיהא כיון דעבדא עבדא כך פרש"י ואין זה שום חידוש כיון שעשאתה שליח והיא נתרצית להיות שלוחה למה לא תהיה שלוחה אע"פ שנעשית לה צרה. רא"ש. ג. ואני אומר פי' דלא בעי למימר כשקיבלה סתם שלא אמרו לה קבלי בשבילנו דפשיטא דלא מהני כלום דאטו אם אמר אדם לאשה התקדשי לי בחפץ זה וקיבלה אשה אחרת החפץ בלא צוויה תהיה מקודשת וכו' אלא הכי פי' כשקיבלה סתם אמרו לה קבלי בשביל כולנו והיא לא אמרה כן אקבל גם בשבילכם אלא שתקה וקבלה סתם וקמ"ל דכיון שקיבלה בסתם ולא אמרה בפירוש איני רוצה לעשות שליחותכם מסתמא בשביל כולם קיבלה ואע"פ שנעשו לה צרות. רא"ש. ד. דגמרה ומקניא ליה כדי שתתקדש. רשב"א. ה. והא דנקט רב אפי' בגזל דידה משום דבשדיך מיקדשא טפי בגזל דידה דאיכא למימר מדקיבלה מחלה ליה נקט אפילו. תוס' הרא"ש. ו. אע"פ שהוא שלו דלא קנייה גזלן. ריטב"א. [ד]בנגזל אשכחן פלוגתא דתנאי במרובה בשמעתין דצנועין. תוס' הרא"ש. ז. דמשום חומר דעריות היה ראוי להחמיר ולומר דקדשה בגזל מקודשת דעשאוהו כשלו לקדושין. רשב"א. ניחוש לר"ש דאמר סתם גזילה יאוש בעלים. ריטב"א. לפי שהיה ראוי להחמיר ולומר דקדשה בגזל מקודשת אע"ג דלא קני משום גזירה דלאחר יאוש. תוס' הרא"ש.

---

*לעיל נ, ב. **נראה דגריס בגמ' ונקיט רב בפומיה תלת (ד"ו).